

Politikere har fått panikk. Europeiske verdier fordampes foran øynene våre.

Catherine Woodard i den europeiske flyktningorganisasjonen ECR

60.000 flyktninger er fanget under forferdelige forhold i Hellas. 25.000 av dem er barn. Dagsavisen har besøkt leirene der journalister ikke slipper inn.

■ ERIK MARTINUSSEN (TEKST OG FOTO)

Barna verden har glemt

I **CHERSO**: Janna (6) og Rasan (4) er begge flyktninger fra Syria. Nå bor de i flyktningleiren Cherso, nord for Thessaloniki. Janna rømte med familien sin fra byen Deir ez-Zor, øst i Syria, da IS okkuperte byen. Hun ønsker å dra til Skottland, der farens tre brødre bor.

FLYKTET FRA IS: Disse guttene i flyktingleiren Nea Kavala er kristne jesaidier fra Nord-Irak. Da IS for to år siden startet massakren på, ble de tvunget til å flykte. Fra venstre Kazem, Hesen, Hesen, Salim og Falah.

1 NEA KAVALA: Tarek (2) har en bestefar i Hammerfest. Faren studerte juss, da han ble innkallt til militærtjeneste for Bashar al-Assad. Sammen bor de i flyktingleiren Nea Kavala. Lillebroer Adam (3 mnd.) er født i Nea Kavala.

VASILIKA: 60.000 flyktninger fra Syria, Irak og Afghanistan er fanget i leire i Hellas. De er innkvartert på flystriper, i gamle industrihaller og i provisoriske telteleirer. Her fra Vasilika.

HELLAS (Dagsavisen): Barbeinte barndommer løper over skittete betonggulv. Malingen henger i flaker fra veggene. Ute er temperaturen nesten 40 grader. Inne enda mer. I den mørklagte industrihallen står telt etter telt på rekke og rad. Apatiske mennesker ligger utslått i teltåpningene. De har vært her i åtte måneder nå.

– Kan du hjelpe oss vekk, spør en kvinne som har tatt tak i armen min.

Hil slipper verken presse eller frivillige organisasjoner inn uten helt spesielle tillatelser. Dagsavisens journal-

ist måtte smugles inn gjennom et hull i gjerdet. Maten som deles ut er næringsfattig og dårlig. Mygg og skaddedyr er plagsomme. Skadedyr lever seg i en leir der tilgang på medisinsk hjelp er begrenset. I flyktingleiren Vasilika, utenfor den greske byen Thessaloniki, mangler de alt. Det finnes ingen leker til barna, ingen skolegang, ingenting å gjøre. Menneskene som bor her lever i limbo. Frustrasjonen bygger seg opp. Barn tumler rundt på gulvet.

– Jeg blir gal av å være her, sier Abdel Kadir, 17 år gammel flyktning fra Alqahmali i Syria.

Den manglende solidariteten og støtten fra andre europeiske land, forverrer situasjonen i Hellas.

María Serrano Martín, koordinator for migrasjonsarbeid i Amnesty International

60.000 flyktninger fra Syria, Irak og Afghanistan er fanget i leire i Hellas. De er innkvartert på flystriper, i gamle industrihaller og i provisoriske telteleirer. Ingen vet hva som vil skje med dem. Nå slår de store flyktningorganisasjonene alarm.

– Vi kan forestå at disse leirene i Hellas måtte oppføres som en kriserespons. Men dette er ingen varig løsning. Den manglende solidariteten og støtten fra andre europeiske land, forverrer situasjonen i Hellas, sier María Serrano Martín, koordinator for migrasjonsarbeid i Amnesty International. Hun sier situasjonen i de greske leirene har forverret seg i løpet av sommeren.

– Det er dårlig sanitært forhold i leirene, det er ikke nok mat og ikke nok elektrisitet og vann. Det er heller ikke separate toalett for kvinnene. Vi har også sett hvordan sikkerhetssituasjonen har blitt verre. De som bor i leirene føler seg ikke beskyttet. Det oppstår heil og krangel og politiet griper ikke inn. Manglende informasjon gjør mange usikre og frustrerte. Mennesker som trenger spesiell behandling, syke, folk med diabetes, eldre og gravide, får ikke oppfølging, forteller hun.

– Det er ikke lenger mulig for flyktninger å komme seg lovlig til Europa. Hele asylretten er truet, sier hun.

Catherine Woolard i den europeiske flyktningorganisasjonen ECRF, er også bekymret. Hun har jobbet en årrekke med flyktningssensibilisering i EU-kommisjonen og Europaparlamentet og mener vi opplever en krise i europeiske verdier.

– Store mengder mennesker som egentlig trenger internasjonal beskyttelse, ender fanget i Hellas eller Tyrkia uten å få den hjelpen de trenger, sier hun.

– Politikerne har fått panikk. Europeiske verdier fordampes foran øynene våre. Beslutningsprosesser som før var åpne for høringer og innspill, er over-

Det er ikke lenger mulig for flyktninger å komme seg lovlig til Europa. Hele asylretten er truet.

María Serrano Martín, koordinator for migrasjonsarbeid i Amnesty International

latt til statsledere og sikkerhetsmyndigheter, sier Woolard.

Hvordan havnet vi her? Ved inngangen til 2015 hadde Tyrkia tatt imot nesten tre millioner flyktninger fra Syria, Irak og Afghanistan. Begeret var fullt. Båt etter båt med mennesker begynte å gli inn til strendene på de greske øyene Kos, Chios og Lesbos. Gravide kvinner, små barn, eldre og syke om hverandre. Fra Hellas strømmet flyktningene videre nordover, gjennom land som Makedonia, Serbia og Ungarn, til blant annet Østerrike, Tyskland og

VASILIKA: Syriske flyktninger i leiren Vasilika.

TH. HELLAS: Her kommer flyktninger til Piræus etter å ha kommet til øyene Lesbos og Chios.

FOTO: LOUISA GOULIAMAKI AP/NTB SCANPIX

Sverige, EU-landene slet med å finne en samlet respons. For å stanse trykket mot grensene skulle 100.000 flyktninger fordøles EU-landene innelom. Men Ungarn satt ned foten. Flyktninger som tok seg inn i landet, ble truet med tre års fengsel.

Samtidig begynte politimyndighetene på Balkan å svare på egen hånd. 18. februar i år samlet de seg i Zagreb for å bli enige om en felles strategi.

I praksis betydde avtalen at grensene skulle stenges og at grensepolitiet ble ansvarlig for å hindre asylsøkere, forteller Woolard.

Dagsavisen har sett punktene i avtalen som Balkan-politiet ble enig om. Et av avtalepunktene sier at syrerer som har oppholdt seg i Tyrkia ikke kan søke asyl. Det får heller ikke asylsøkere som har flyktet fra militærleirer hos Syrias Bashar al-Assad. Flyktningene må også ha med seg gyldige

Situasjonen er desperat. Fortsatt kommer det flere flyktninger hit. Ingen vil tro at grensen er helt stengt

Dimitra Triantafyllou, Thessaloniki

dige identifikasjonspapirer med bilder og stempler. Ellers vil søknadene deres overhodet ikke bli vurdert.

Grensepolitiet begynte å stille detaljerte spørsmål om hvilke byer i Syria flyktningene kom fra, hvor lenge de hadde vært i Tyrkia og så videre. Det ble en lemefeldig vurdering av hvem som skulle slippe inn og ikke, forteller Woolard til Dagsavisen. Hun mener avtalen er rettsstridig, men vanskelig å utfordre, ettersom den er utformet som en uttalelse og ikke som en mellomstatlig avtale i rettslig forstand.

På grensen mellom Hellas og Makedonia var Dimitra Triantafyllou førstehåndsvitne til det som skjedde. I flere måneder hadde hun hjulpet folk med mat og vann. Daglig kjørte hun de 150 kilometerne mellom Thessaloniki og grensebyen Idomeni for å distribuere

mat, kler og vann. Nå ble hun vitne til en humanitær katastrofe.

De begynte med å stenge ute migranter som ikke var fra Syria, Irak eller Afghanistan. Siden nektet de også afghanere og irakere å krysse grensen, før de i mars besluttet å stenge grensen for godt, forteller hun til Dagsavisen.

Hun bor i Thessaloniki og besøker daglig de mange flyktningleirene i og rundt byen.

Situasjonen er desperat. Fortsatt kommer det flere flyktninger hit. Ingen vil tro at grensen er helt stengt, forteller hun.

I mars begynte Makedonia å deportere flyktninger tilbake til Hellas. Dette til tross for at EU lenge hadde vurdert Hellas som et trygt land å returnere dem til. Gamle regler ble

smudd på hodet. Mer enn 11.000 migranter ble sendt tilbake over grensen.

Det er fortsatt et fungerende asylsystem i EU. Men det undergraves veldig raskt, sier Woolard.

I april kollapset EUs flyktningplan. Da hadde den høyreorienterte polske presidenten, Andrzej Duda, uttalt at de syriske flyktningene kunne bringe med seg «kolera og farlige parasitter til Europa». «Nazi-retorikk» fra Duda kontrollerte Andrzej Celinski fra de polske sosialdemokraterne. Det hjalp lite. I henhold til fordelingsplanen skulle Polen ta imot 7000 syriske flyktninger. Men Polen nektet å ta imot en eneste en.

Resultatene av rekalkuleringsprogrammet har vært svært skuffende. Førre enn 2000 flyktninger er flyttet

Det viktigste for oss er å komme til et trygt land der vi kan jobbe. Om det er Norge eller et annet europeisk land, er ikke så viktig.

Ziad Al Sad

ut fra Hellas og Italia, sier William Spindler, talsperson for FN's flyktningorganisasjon, UNHCR, til Dagsavisen. Han mener EU bor i mot langt flere flyktninger.

De som ankommer er altfor mange å håndtere for ett land alene. Men EU som helhet kan fint håndtere dette. Det er 550 millioner innbyggere i EU. Vi snakker om noen av de mest utviklede økonomiene i verden, et av de rikeste områdene i verden. Kapasiteten til å ta imot flyktninger er der. Men den politiske viljen mangler, konstaterer han.

I stedet har EU gått i en annen retning. Før sommeren fremmet EU-kommisjonen et forslag om at alle flyktninger som vil søke asyl i EU, først må gjennom en såkalt admissibility-test. Testen skal avgjøre om flyktningene i det hele tatt får lov til å søke asyl, altså om asylsøknaden i det hele tatt

skal behandles. Den individuelle behandlingen skal legges til side. Kom flyktningene fra et såkalt trygt tredje land, skulle de returneres uten å få søknaden behandlet. Balkan-politiets forslag fra februar, var på vei til å bli offisiell europeisk politikk.

Det finnes ikke lenger noen lovlige måter for flyktninger å komme til Europa på, og nå må de som kommer i tillegg gjennomgå en admissibility-test. I praksis betyr det at et stort flertall av de syriske flyktningene, som på ett eller annet tidspunkt har oppholdt seg i Tyrkia, ikke engang vil bli vurdert som asylsøker, sier Serrano Martin i Amnesty. UNHCR har sett grunn til å advare. Om mennesker blir sendt kollektivt i retur til Tyrkia, er det brudd på flyktningkonvensjonen, skriver høykommissæren i en uttalelse.

Situasjonen i Tyrkia er kompleks. Det er allerede 2,8

MANGLER ALT: I flyktningleiren Vasilika, utenfor den greke byen Thessaloniki, mangler de alt. Det finnes ingen leker til barna, ingen skolegang, ingenting å gjøre.

millioner flyktninger i der. De har en stor utfordring med å sikre alle beskyttelse, uavhengig av kuppet og alt det andre som skjer i landet nå, sier Woodard i ECRF.

Nea Kavala, Cherso og Vasilika er noen av navnene på de store tellerlinene som nå bygges over hele Nord-Hellas. Nea Kavala er den største av dem. Den ligger på en nedlagt flystripe en times kjøretur nord for Thessaloniki. Halvparten av flyktningene her er barn.

– Det er umulig for oss å reise tilbake. Vi ser på TV hva IS gjør i Mosul og andre byer, sier Hesen. Han er kanskje 10 år. Vi treffer ham i Nea Kavala, flyktningleiren som ligger på en nedlagt flystripe nord for Thessaloniki. Som for å understreke poenget, trekker han håndfatten over halsen.

– Muslimene dreper oss i Irak, sier han. Kameratene forsøker å le det bort. Men Hesen bare fortsetter. Han former armene som om han skulle holde et maskingevær. Så krøker han seg sammen, lukker det ene øyet, som om han sikter, og ryper av. «Ka, ka, ka, ka», roper han høyt mens han beveger seg i en halvskritt.

Hesen er jodid fra Nord-Irak. Da IS startet folke mordet på jesidene i august 2014, flyktet han med foreldrene sine til Tyrkia. 5000 fra den kristne minoriteten ble skutt ned for fete.

Utenfor leiren sitter to militæroffiserer og sløver i en luftkjølt vakkubus. Den ene sjekker papirene våre. Han er

grundig. Den andre småpratrer. Sier flyktningene representerer et ordensproblem.

– Her om dagen forsøkte noen av dem å strekke en strøm kabel inn i leiren, sukker han.

– Du bør holde deg unna teltene. Du kan bli smittet av sykdommer, eller kanskje angrepet av noen av dem, sier han.

– Også bør du passe på kamerautstyret ditt. Vi har hatt episoder her hvor journalister har fått frastjålet det, advarer han.

– Vi er lei oss for å dra fra Irak. Vi har familie i Irak, men det er umulig å dra tilbake, forklarer han. Forholdene i leiren beskriver han som «veldig dårlige».

– Vi har ikke elektrisitet og ikke vann. Maten er veldig dårlig og det er slanger her, sier han. Han kan fortelle ka, ka, ka», roper han høyt mens han beveger seg i en halvskritt.

En halvtimes kjøretur fra Nea Kavala, ligger en annen stor leir, Cherso. Også her er flyktningene innkvartert i telt. Her møter vi Jenna på 6 år. Hun har flyktet fra Deir ez-Zor, søst i Syria, sammen med tre andre søsken.

– Vi ble tvunget til å dra på grunn av krigen. Is angrep byen der vi bodde,

Løser vi ikke dette problemet, vil flyktningkrisen flamme opp igjen på nytt.

William Spindler, UNHCR

De drepte både barn og voksne, forteller hun. Familien med fire små barn, flyktet til Tyrkia om natten. Der ifra tok de båt til Hellas. Planen var hele tida å reise videre til Glasgow, der Jennas tre onkler allerede har fått asyl.

– Om vi hadde klart å komme oss dit, ville vi vært trygge, forteller faren hennes, Hani Shekhi. De har vært i leiren i over 8 måneder.

Cathreen Woodard peker på at asylpolitikken i Europa er i stor endring.

– Vi er bekymret for tendensen til å outsource ansvaret for flyktninger til andre land. Det er en strategi som fører til redusert beskyttelse for flyktningene. Mange av landene det er tale om har ofte mange flyktninger fra før, eller er fattigere og dårligere rustet til å ta imot flyktninger enn hva EU-landene er. I denne ekstraordinære situasjonen, må EU tilby beskyttelse til flere mennesker, sier hun.

Hun mener den store flyktningmigrasjonen har avslørt flere problemer i EU.

– Denne krisen har på en måte ubløst en annen og dypere krise knyttet til politisk legitimitet og tillit innad i EU, og i forfølgelse av det har vi sett økende oppskopping om ekstreme høyrekrøfter. Men framfor å motstå det ekstreme høyre, har man gått i allianse med dem og adoptert deres budskap, sier hun.

– Det vi harer fra EU, er at de må ta etlvert skritt som er nødvendig

for å stanse de ekstreme. Men noen av de tiltakene som nå er innført er heller med på å styrke det ekstreme høyre enn å svekke det. Å stenge grensene, har vært en panikkreaksjon. Det vil alltid være et segment av folket som har en tendens til å støtte det ekstreme. Men det betyr ikke at hele systemet må smelte og adoptere en slik politikk, advarer hun.

– Dette er ikke bare et gresk problem, sier Serrano Martin i Amnesty International.

– Denne krisen er et resultat av en frivilått europeisk politikk. Europa har vært helt uforbereidt på flyktningstrømmen og har vært i en fornektesituasjon, sier hun.

– Det EU må gjøre er å hjelpe land som Tyrkia og Hellas, tilby humanitære visa til flyktninger der og tilby lovlig migrasjon til Europa. Men per i dag finnes det ikke noe system for å dele ansvar mellom EU-landene. Noen tar ansvar, mens andre som har mer kapasitet forsøker å frast seg ansvar, sier Serrano Martin.

– Situasjonen er langt fra løst, sier William Spindler i UNHCR.

– Det er fortsatt millioner av flyktninger i Tyrkia og Hellas som lever under svært vanskelige forhold og det kommer fortsatt folk til Hellas. Flere land må gjøre mer for å støtte Hellas, sier han. Hans UNHCR-analyse at det er et behov for å flytte en halv million syrer ut av Libanon,

Tyrkia, Hellas og andre naboland. Ikke bare til Europa men også til USA, Canada og andre land, forklarer Spindler.

– Løser vi ikke dette problemet, vil flyktningkrisen flamme opp igjen på nytt, advarer han.

En av dem som har tatt seg med båt til Hellas er Tarek på to år, pappaen hans Ziad Al Sad, og Tareks mor med hans ufødte bror. Ziad hadde studert økonomi i Damaskus, men måtte flykte da militæret kom på døren og ville ha ham med i krigen.

– Jeg ville ikke sluss for Bashar al-Assad, sier han.

De bestemte de seg for å flykte. I Tyrkia jobbet han tidvis 14 timer om dagen uten å få betalt. Da de skulle få barn nummer to, bestemte de seg for å ta sjansen i en båt til Europa.

– Vi gjorde det for barnas skyld, sier Ziad. Han forteller at han har en far som bor i Norge. Han er syrer med norsk statsborgerskap. Etter at de kom til Nea Kavala, har de fått en sønn til. Adam har levd hele sitt korte liv i Nea Kavala. Han er nå fem måneder. Han har en bestefar i Hønsnerfest, men om han kommer til Norge noen gang, vet verken han eller faren.

– Det viktigste for oss er å komme til et trygt land der vi kan jobbe. Om det er Norge eller et annet europeisk land, er ikke så viktig sier faren, Ziad Al Sad.

eth.martinsson@gmail.com

FLYKTET FRA ALEPPO: «I Aleppo er det bomber hvert minutt», forteller Fadl Matar (83). Sammen med kona Lama Zorek (82) og sønnen Zohar (2), har han bodd 8 måneder på en flystripe nord for Thessaloniki. Familien flyktet over grensen til Tyrkia ved årsskiftet. De gikk seks mil i stummende mørke, i det fjerne hørte de skuddvekslinger. Fra Tyrkia ble de smuglet fra Izmir i båt. «Det var veldig farlig», forteller Matar. «Vi var 70 mennesker i båten, 50 voksne og 20 barn. Noen var veldig gamle, sikkert over 70 år», sier han. Forholdene i leiren beskriver han som «veldig vanskelige». «Det er slåsskamper om nettene og farlig for barna», sier han.

FLYSTRIPPE: Nea Kavala ligger på en nedlagt flystripe en times kjøretur nord for Thessaloniki. Halvparten av flyktningene her er barn.